

Nr 178.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående anslag för budgetåret 1947/48 till bidrag till upprättande av en livräddningsstation på Hanö.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Skantze* väckt motion (II: 271) har hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1947/48 anvisa ett belopp av 50 000 kronor att ställas till Svenska sällskapet för räddning av skeppsbrutne förfogande för upprättandet av en livräddningsstation på Hanö under försättning att den resterande delen av de beräknade kostnaderna, 100 000 kronor, täckes från annat håll.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning framställd begäran, lotsstyrelsen den 10 april 1947 avgivit utlåtande, vilket såsom bilaga fogas här till (*Bilaga*).

Av utredningen i ärendet framgår otvivelaktigt, att behov föreligger av åtgärder, som kunna leda till förbättring av möjligheterna att bispringa skeppsbrutna i Hanöbukten. Det måste därför enligt utskottets mening anses vara i och för sig önskvärt att kunna realisera det i motionen angivna projektet, särskilt som ett starkt enskilt intresse härför dokumenterats genom den för ändamålet gjorda donationen. Emellertid har, såsom av lotsstyrelsens utlåtande framgår, ett flertal andra förbättringsåtgärder beträffande livräddningsväsendet bedömts mera angelägna. Utskottet anser självfallet, att statens medverkan i fråga om förbättringen av livräddningsväsendet främst måste inriktas på anskaffande av erforderlig livräddningsmateriel för de kustområden, där behovet härav är störst. Utskottet har emellertid anledning förutsätta, att de för livräddningsväsendets utbyggande ansvariga myndigheterna komma att hava sin uppmärksamhet riktad på det i motionen omhandlade spörsmålet och att, i den mån statsanslag för ändamålet blir erforderligt, anslagsfrågan underställes riksdagens prövning genom förslag av Kungl. Maj:t. Härav följer, att utskottet icke är berett att tillstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att motionen II: 271 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Gillström, Berling, Albertsson, Rosenberg, Gustav Emil Andersson och Lundgren; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Holmström, Hoppe, Onsjö, Thapper och Birke.

*Bilaga.**Till riksdagens statsutskott.*

Genom remiss den 21 februari 1947 har Kungl. Maj:t anbefallt lotsstyrelsen att till riksdagens statsutskott inkomma med utlåtande över en inom andra kammaren av herr Skantze väckt motion (II: 271) om anslag till bidrag till upprättande av en livräddningsstation å Hanö.

Till åtlydnad härav får lotsstyrelsen anföra följande.

De närmast Hanö belägna, med motorlivbåt utrustade livräddningsstationerna finnas inrättade i Kåseberga öster om Ystad samt å ön Utlängan i sydvästra Blekinge. Båda dessa livräddningsstationer äro därjämte utrustade med raketapparater. Å kuststräckan mellan nämnda platser finnas dessutom livräddningsstationer utrustade med enbart raketapparat i Brantevik och Kivik samt å Hanö och ön Utklippan. Vid livräddningsstationerna i Kåseberga och Kivik bedrivs verksamheten av Svenska sällskapet för räddning af skeppsbrutne (i det följande benämnt livbåtssällskapet), medan verksamheten vid övriga livräddningsstationer handhaves av lotsverket. Utrustningen av stationen i Kåseberga, vilken färdigställdes år 1945, har bekostats av staten.

Genom beslut den 27 november 1936 uppdrog Kungl. Maj:t åt lotsstyrelsen att verkställa utredning rörande livräddningsväsendet samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag till allmän planläggning för den närmaste framtiden beträffande livräddningsväsendets handhavande, som kunde av utredningen föranledas. I underdånig skrivelse den 15 juni 1937 avgav lotsstyrelsen, efter det visst samråd ägt rum med livbåtssällskapet, det sålunda begärda utlåtandet. Styrelsen lämnade därvid bland annat en redogörelse för behovet av livräddningsanstalter av olika slag inom skilda kustområden ävensom de förbättringsåtgärder med avseende å redan befintliga dylika anstalter, vilka kunde anses vara erforderliga. I samband med förenämnda utredning hade dåvarande lotskaptenen i södra lotsdistriktet i ett till lotsstyrelsen avgivet yttrande framhållit, att å västra delen av Blekingekusten icke finnes tillgång till någon livräddningsbåt, ävensom framställt förslag om inrättande av en ny, med motorlivbåt utrustad livräddningsstation, vilken lämpligen borde förläggas till Hörviken innanför Hanö. I betraktande av att ett flertal andra förbättringsåtgärder beträffande livräddningsväsendet i jämförelse med behovet av en ny livräddningsstation i västra Blekinge framstode såsom betydligt mera angelägna, ansåg dock lotsstyrelsen att frågan om inrättande av den av lotskaptenen föreslagna livräddningsstationen i Hörviken borde ställas på framtiden. Med hänsyn till att lotsverket vid tidpunkten för verkställandet av 1937 års utredning, i motsats till livbåtssällskapet, ännu icke förfogade över någon motordriven livräddningsbåt utan endast över livräddningsbåtar avsedda för rodd, ansåg nämligen lotsstyrelsen — i likhet jämväl med lotskaptenen i södra lotsdistriktet — att bland annat åtskilliga inom nämnda distrikt belägna, redan befintliga livräddningsstationer i första hand borde utrustas med motorlivbåtar. I fråga om Hanö livräddningsstation, vilken inrättats år 1916 och är utrustad med raketapparat, uttalade lotsstyrelsen i sitt förutberörda utlåtande, att ehuru något livräddningsföretag ditills icke företagits vid denna station, densamma dock enligt styrelsens mening borde tills vidare bibehållas.

Med stationens raketapparat har sedermera företagits ett livräddningsföretag, nämligen den 27 november 1939 då danska motorgaleasen »Zephyr» strandade på sydöstra sidan av Hanö. Vid sagda företag räddades två människoliv.

Å kuststräckan Gökalv—Simrishamn, vilken i huvudsak skulle komma att utgöra verksamhetsområde för en å Hanö stationerad motorlivbåt, ha enligt av lotsdirektören i södra lotsdistriktet lämnad uppgift, vilken här bifogas i avskrift,¹ under åren 1927—1946 inträffat sammanlagt 107 strandningar och andra olyckshändelser till sjöss. Av uppgiften framgår, att fartyg i sexton fall blivit vrak eller sjunkit, ävensom att människoliv i två fall gått förlorade. Det ena av sistnämnda fall avsåg motorgaleasen »Boy Nicholas» av Hunnebostrand. Tidpunkten och platsen för denna olyckshändelse har aldrig kunnat exakt fastställas, men i den av lotskaptenen i södra lotsdistriktet den 31 december 1938 avgivna rapporten rörande händelsen finnes angivet, att olyckan inträffat i december 1938, antagligen i Hanöbukten, samt att ostsydostlig snöstorm rått under den tid, då olyckan antogs ha ägt rum. Fartyget hade sannolikt sprungit läck i den svåra sjön och sjunkit; på kusten vid Yngsjö grop söder om Åhus påträffades nämligen ilandflutna en livbåt och två livbojar, märkta med fartygets namn, samt två mindre dörrar. Fartygets besättning, vilken uppgick till tre man, omkom. Det andra kända fallet, då människoliv gått till spillo i dessa farvatten, inträffade den 10 juli 1944, då motorseglarna »Dema» av Sölvesborg och »Selma» av Ven av obekant anledning kolliderade cirka 4,3 distansminuter nordost om Simrishamn, varvid »Selma» sjönk. Vid tillfället omkom en man av besättningen å »Selma».

I fråga om nu omförmälda sjöolyckor torde icke kunna göras gällande, att de omkomna förolyckats under sådana omständigheter, att det kan antagas, att utgången blivit en annan, om livräddningsbåt funnits tillgänglig å närmast belägna kuststräcka.

Av vad lotsstyrelsen inledningsvis anført rörande förefintligheten av livräddningsanstalter på förevarande kuststräcka framgår, att någon med motorlivbåt utrustad livräddningsstation icke finnes i Hanöbukten. Avståndet mellan Hanö, å ena, samt Kåseberga och Utlängan, där motorlivbåtar enligt vad förut angivits finnas stationerade, å andra sidan, är cirka 50 respektive cirka 30 distansminuter. Man torde icke böra räkna med att någon av dessa livräddningsbåtar skall kunna hinna bringa hjälp till nödställda fartyg i Hanöbukten. Då, såsom även motionären framhållit, Hanöbukten utgör stationsort för en av landets största fiskeflottor, synes emellertid kunna förutsättas, att nödställda fartyg i dessa farvatten kunna i viss utsträckning bispringas av fiskebåtar. Jämväl lotsbåtarna i Gökalvs, Karlshamns, Sölvesborgs, Åhus och Simrishamns lotsplatser, vilka platser äro sinsemellan tämligen närbelägna, torde i viss mån vid behov kunna nyttjas för utförande av livräddningsföretag. Det bör emellertid framhållas, att stora delar av ifrågasvarande kuststräcka, särskilt utmed Skånekusten, genom sin beskaffenhet erbjuda betydande svårigheter för utförande av räddningsföretag med fiskebåtar och lotsbåtar, vilka i allmänhet icke kunna taga sig fram i alltför grundvatten.

I förevarande sammanhang anser sig lotsstyrelsen även böra beröra vissa säkerhetsanstalter, som äro av särskilt stor betydelse för sjöfarten i farvatten kring Hanö under tjocka eller då eljest mindre goda siktförhållanden föreligga. Av den i det föregående lämnade uppgiften å under åren 1927—1946 inträffade sjöolyckor å kuststräckan Gökalv-Simrishamn framgår

¹ Ej här bilagd.

nämligen, att av 107 redovisade dylika händelser icke mindre än ett 50-tal inträffat under tjocka eller disigt väder. De hjälpmedel, som under dylika förhållanden äro avsedda att vägleda sjöfarten, utgöras främst av mistsignalstationer och radiofyrrar. I underdånig skrivelse den 30 augusti 1938 angående anslag till lotsverket för budgetåret 1939/40 hemställde lotsstyrelsen om medel till en mistsignalanläggning å Hanö. Styrelsen framhöll därvid, att grundförhållandena i stort sett vore sådana, att mistsignalering lämpligen läte sig anordna på nämnda ö. Enligt det av styrelsen framlagda förslaget skulle på ön uppsättas två nautofoner, en på öns norra och en på dess södra sida, varjämte manövreringen av nautofonen skulle ske från Hanö fyr. På detta sätt anordnad skulle, framhöll styrelsen, mistsignaleringen bliva till stor nytta för såväl den i farvattnen kring Hanö framgående allmänna sjöfarten som den lokala fiskesjöfarten. Mistsignalstationen vid Hanö fyrplats kom emellertid icke till utförande förrän under budgetåret 1940/41, därvid endast ljudinstrumentet (nautofonen) å öns norra sida anordnades (jfr bilaga till 1939 års statsverksproposition, 10 ht s. 108—110 samt 1940 års statsverksproposition, 10 ht s. 112—113). Signalerna från denna nautofon hava emellertid till följd av de topografiska förhållandena allenast ringa verkan i sydlig riktning och lämna icke effektiv vägledning för de fartyg, vilka, sedan minrisken i södra Östersjön numera avsevärt minskats, i allt större utsträckning passera syd och sydost om Hanö över öppen sjö. Anordnande av ett ljudinstrument jämväl å öns södra sida har därför befunnits erforderligt. Av innevarande års riksdag ha medel anvisats för ifrågavarande ändamål. Nautofonanläggningen kommer, sedan densamma blivit färdigställd, att bliva av stor betydelse för den allmänna sjöfarten ävensom erbjuda väsentliga fördelar för det stora antal fiskefartyg, som äro hemmahörande vid Hanö eller bedriva fiske söder om denna ö. Det torde sålunda kunna förmodas, att risken för strandningar och andra sjöolyckor i farvattnen kring Hanö genom den förestående utbyggnaden av mistsignalanläggningen å Hanö kommer att avsevärt minskas. En annan säkerhetsanstalt av här avsett slag utgör den genom lantbruksstyrelsens försorg år 1939 anordnade mistsignalstationen vid Nogersund på fastlandet väster om Hanö. Genom nämnda mistsignalstation erhålles under dimma orientering vid passerandet av Hanösund. Slutligen må nämnas, att Karlshamns stad år 1946 anordnat en riktad radiofyr i staden, vilken radiofyr utmärker en kurslinje från fritt vatten öster om Hanö in till stadens hamn.

Med hänsyn till vad sålunda anförts kan enligt lotsstyrelsens mening något trängande behov av en med motorlivbåt utrustad livräddningsstation å Hanö icke anses föreligga, även om inrättandet av en dylik station på grund av det stora avståndet mellan de med motorlivbåt försedda livräddningsstationerna i Käseberga och å Utlängan utan tvivel skulle utgöra förstärkning av redan befintliga säkerhetsanstalter å denna kuststräcka. I allt fall torde enligt styrelsens uppfattning behovet av livräddningsanstalter inom vissa andra kustområden för närvarande framstå såsom betydligt mera angelägna än inrättandet av den ifrågasatta livräddningsstationen å Hanö. Statens medverkan i fråga om livräddningsväsendet synes därför för närvarande främst böra inriktas på anskaffandet av erforderlig livräddningsmateriel för dessa kustområden. Härutinnan får lotsstyrelsen framhålla, att styrelsen i ett till statsutskottet den 27 mars 1946 avgivet utlåtande över en vid 1946 års riksdag väckt motion (II: 200) uppdragit vissa riktlinjer i fråga om anordnande av ett livräddningsväsende å Väneren, innefattande att två med motorlivbåtar utrustade livräddningsstationer samt en raketstation skulle där anordnas. Styrelsen tillåter sig hänvisa till vad styrelsen härom anför i utlåtandet, vilket finnes intaget såsom bilaga till statsutskottets utlåtande nr 148/1946. I

sin underdåniga skrivelse den 31 augusti 1946 angående anslag till lotsverket för budgetåret 1947/48 hemställde lotsstyrelsen beträffande livräddningsväsendet om medel för anskaffande av två motorlivbåtar med båthus och slipar samt för anordnande av en raketstation. Av motorlivbåtarna ingick den ena i en av lotsstyrelsen år 1945 framlagd plan för utbyggnad av livräddningsväsendet å Norrlandskusten samt avsågs bliva förlagd till Vallvik söder om Söderhamn. Den andra motorlivbåten avsågs skola förläggas till Lurö skärgård i Vänern, varjämte raketstationen skulle anordnas å Hjortens udde i nämnda sjö. Lotsstyrelsens förenämnda hemställan har av statsmakterna under innevarande år bifallits såtillvida, att anslag å tillhopa 125 000 kronor för livräddningsstationen vid Vallvik samt tillhopa 12 000 kronor för raketstationen å Hjortens udde ställts till styrelsens förfogande för nästa budgetår. Några medel ha alltså icke beviljats till de av styrelsen föreslagna båda med motorlivbåt utrustade livräddningsstationerna i Vänern. Styrelsen avser att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1948/49 ånyo upptaga detta spörsmål. Enligt styrelsens uppfattning får anskaffandet av motorlivbåtar för Vänern anses vara en angelägnare uppgift än inrättandet av en livräddningsstation med motorlivbåt å Hanö.

Förevarande motion avser, att staten såsom bidrag till upprättande av en med motorlivbåt utrustad livräddningsstation å Hanö skall ställa ett belopp av 50 000 kronor till livbåtssällskapets förfogande. Med anledning härav får lotsstyrelsen framhålla följande synpunkter.

Livräddningsväsendets organisation kännetecknas av ett sedan länge bedrivet parallell- och samarbete mellan lotsstyrelsen och livbåtssällskapet, vilket sistnämnda sällskap utgör en enskild organisation. I sådana fall, då fråga uppkommit om inrättande av en livräddningsstation, men där sällskapet saknat erforderliga medel för anläggandet av stationen i fråga, har hittills förfarits så, att — därest sällskapet funnit sig kunna tills vidare åtaga sig att svara för driften av stationen — staten iordningställt och utrustat stationen med nödig livräddningsmateriel samt därefter genom särskilt avtal ställt anläggningen till livbåtssällskapets förfogande för bedrivande av livräddningsverksamheten. Genom ett dylikt förfarande har staten bibehållit äganderätten till anläggningen med tillhörande materiel. Angivna form av samarbete mellan staten och livbåtssällskapet har visat sig ändamålsenlig och bör därför enligt styrelsens uppfattning tillämpas jämväl i fortsättning. I anslutning till vad nu anförts finner sig styrelsen icke kunna tillstyrka att, därest genom bidrag av statsmedel en med motorlivbåt utrustad livräddningsstation skall inrättas å Hanö, staten för ändamålet ställer medel till livbåtssällskapets förfogande utan torde i dylik händelse livbåtssällskapet böra ställa den till en livräddningsstation för tryggnad av sjöfarten och fisket i Hanöbukten gjorda donationen till lotsstyrelsens förfogande.

Styrelsen får slutligen omnämna, att kostnaderna för inrättandet av en med motorlivbåt utrustad livräddningsstation å Hanö torde komma att uppgå till i runt tal 130 000 kronor. För anskaffning av livbåten skulle härav åtgå omkring 80 000 kronor, medan kostnaderna för uppförande av båthus samt anordnande av slip med slipvagn kunna beräknas belöpa sig till sammanlagt minst 50 000 kronor.

Stockholm den 10 april 1947.

TORSTEN PETERSON.

Lars Bergstedt.